

**Υπόθεση Υ κατά
Γαλλίας
Ευρωπαϊκό Δικαστήριο
Δικαιωμάτων του
Ανθρώπου**

Αριθμός Προσφυγής: 76888/17

NUP Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

No. 4/2025

Ειρήνη Κονσολάκη

Επιστημονική Επιμέλεια: Δρ. Ελένη Γαβριήλ

NUP Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος

📍 Λεωφόρος Δανάης 2, 8042, Πάφος, Κύπρος

✉ hro@nup.ac.cy

🌐 [Ιστοσελίδα](#)

📱 [Facebook Instagram](#)

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Περίληψη

Το άτομο που προσέφυγε απευθύνθηκε στο ΕΔΔΑ, βάσει του δικαιώματος σεβασμού στην ιδιωτική ζωή του άρθρου 8 παράγραφο 1 της ΕΣΔΑ, κατόπιν άρνησης των Γαλλικών αρχών να αντικαταστήσουν τον όρο “άρρεν” στο πιστοποιητικό γέννησης του, με τον όρο “ουδέτερο” ή “διαφυλικός” (intersex). Το Δικαστήριο αναγνώρισε τη δύσκολη θέση του ενάγοντος ατόμου αλλά έκρινε ότι δεν υπήρξε παραβίαση της ΕΣΔΑ.

Πραγματικά Περιστατικά

Το άτομο που προσέφυγε στο ΕΔΔΑ γεννήθηκε το 1951 στη Γαλλία και, αν και στο πιστοποιητικό γέννησής του αναγράφεται ως «άρρεν», το φύλο του δεν μπορούσε να προσδιοριστεί κατά τη γέννηση, καθώς δεν είχε όρχεις ή ωοθήκες. Ακόμη και μετέπειτα όμως το σώμα του δεν παρήγαγε ορμόνες φύλου (τεστοστερόνη ή οιστρογόνα) και δεν ανέπτυξε ανδρικά ή γυναικεία χαρακτηριστικά, ενώ στην εφηβεία δεν εμφανίστηκαν συμπτώματα εφηβείας. Λόγω της κατάταξης του από τις αρχές στο ανδρικό φύλο, σε ηλικία 40 ετών του χορηγήθηκε ανδρική θεραπεία για την οστεοπόρωση, βασισμένη στην τεστοστερόνη, η οποία αλλοίωσε τεχνητά την εμφάνισή του διατηρώντας μεν τη γυναικεία όψη του, και όλη την ασάφεια στο σώμα και στα εξωτερικά γεννητικά του όργανα, αλλοιώνοντας δε τη φωνή του και προκαλώντας την ανάπτυξη μουσιού το οποίο προηγουμένως δεν υπήρχε.

Προσκόμισε λοιπόν ιατρικά πιστοποιητικά από τα οποία προκύπτει ότι η βιολογική του κατάσταση μεταξύ των φύλων διαπιστώθηκε από τις πρώτες μέρες της ύπαρξης του και ότι δεν άλλαξε μέχρι τα 63 του όποτε και κίνηση την νομική διαδικασία, ενώ έπειτα από πολυάριθμες ιατρικές, χειρουργικές και ψυχολογικές εξετάσεις που πραγματοποιήθηκαν διαπιστώθηκε ότι είχε πλήρη απουσία τόσο των ανδρικών όσο και των γυναικείων γεννητικών οργάνων καθώς επίσης δεν έχει γονάδες. Το 2015 ζήτησε την αντικατάσταση του φύλου του σε «ουδέτερο» ή «ίντερσεξ» από τα εθνικά δικαστήρια.

Επισημαίνεται ότι το intersex ορίζεται η κατάσταση των ανθρώπων που παρουσιάζουν ένα μείγμα σεξουαλικών χαρακτηριστικών και ως εκ τούτου δεν μπορούν να ταξινομηθούν ούτε στην κατηγορία των «αρσενικών» ούτε στην κατηγορία των

«θηλυκών».

Πρωτοδίκως δικαιώθηκε, αλλά το Εφετείο ανέτρεψε την απόφαση και τελικά το Ακυρωτικό Δικαστήριο έκρινε πως η αναγραφή του αρσενικού ή του θηλυκού φύλου είναι απαραίτητη για την κοινωνική και την νομική οργάνωση. Συνάμα το Δικαστήριο έκρινε πως ενώ η αναγνώριση από τον Δικαστή ενός «ουδέτερου φύλου» θα είχε βαθιές επιπτώσεις στους κανόνες του γαλλικού δικαίου που βασίζονται στη δυαδικότητα των φύλων και θα συνεπαγόταν πολυάριθμες νομοθετικές τροποποιήσεις, αρα, η παρέμβαση στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής του ζωής δεν είναι δυσανάλογη προς τον νόμιμο σκοπό που επιδιώκεται.

Νομικά ζητήματα:

Άρθρα ΕΣΔΑ:

- Το άτομο που άσκησε την αγωγή, επικαλείται την παράγραφο 1 του άρθρου 8 ΕΣΔΑ σύμφωνα με την οποία, κάθε πρόσωπο δικαιούται τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.
- Η Γαλλία επικαλείται την παράγραφο 2 του άρθρου 8 ΕΣΔΑ σύμφωνα με την οποία, δεν επιτρέπεται να υπάρξει επέμβαση δημόσιας αρχής στην άσκηση του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, εκτός εάν η επέμβαση αυτή προβλέπεται από τον νόμο και αποτελεί μέτρον το οποίον, σε μία δημοκρατική κοινωνία, είναι αναγκαίο για την εθνική ασφάλεια, την δημόσια ασφάλεια, την οικονομική ευημερία της χώρας, την προάσπιση της τάξης και την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.

Βασικά Νομικά Ερωτήματα: Εν προκειμένω, δύναται το ΕΔΔΑ να επιβάλλει στη Γαλλία τη λήψη θετικών μέτρων για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των διαφυλικών ατόμων ή απλώς δύναται να επιβάλει την μη επέμβαση του κράτους στην ιδιωτική ζωή τους; Εμπίπτει το αίτημα της προσφυγής του Υ στην σφαίρα των αρνητικών υποχρεώσεων της Γαλλίας; Σταθμίζοντας το δικαίωμα του κράτους και το δικαίωμα του προσφεύγοντος ποιο είναι σημαντικότερο να προστατευθεί;

Επιχειρήματα Μερών

Επιχειρήματα αιτούντος προσώπου:

Το ενάγων πρόσωπο υποστήριξε ότι η απόρριψη του αιτήματός του ισοδυναμεί με άρνηση της πραγματικότητας του φύλου του και υπονόμηση της ταυτότητας φύλου του. Επικαλέστηκε τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα διεμφυλικά άτομα, στην οποία τονίζεται ότι η ταυτότητα φύλου αποτελεί πτυχή της ιδιωτικής ζωής, προστατευόμενη από το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, και ότι η έννοια της ιδιωτικής αυτονομίας περιλαμβάνει την ελευθερία προσδιορισμού του φύλου.

Επίσης υποστήριξε ότι υπήρξε παρέμβαση στην άσκηση του δικαιώματός του στην ιδιωτική ζωή και ότι η υπόθεσή του πρέπει επομένως να εξεταστεί υπό το πρίσμα της αρνητικής υποχρέωσης μη παρέμβασης του κράτους και όχι υπό το αυτό των θετικών υποχρεώσεων του κράτους να λάβει μέτρα. Υποστήριξε επίσης ότι αυτό δικαιολογείται και από την αρχή της αποτελεσματικότητας, η οποία απαιτεί όταν η εξέταση ενός παραπόνου μπορεί να γίνει από τη γωνία θετικών ή αρνητικών υποχρεώσεων, καλό είναι να επιλέγεται η εξέταση από τη γωνία των αρνητικών υποχρεώσεων, ώστε να επιτρέπεται η άσκηση πιο ολοκληρωμένου ελέγχου.

Ως προς την αναγκαιότητα της παρέμβασης, το ενάγων πρόσωπο επεσήμανε ότι οι ταλαιπωρίες για αυτό από την αδυναμία καταχώρισης της πραγματικότητας του φύλου του ήταν μεγαλύτερες από τα οφέλη για την κοινωνία. Τόνισε περαιτέρω, ότι η αναγνώριση του ουδέτερου φύλου ή ταυτότητας φύλου θα του επέτρεπε να βάλει τέλος στις διακρίσεις και την ψυχολογική ταλαιπωρία που υπομένει. Αναφέρεται σε αυτό το τελευταίο σημείο στη «σύγκρουση μεταξύ της πραγματικότητας και του νόμου , ο οποίος τοποθετεί το άτομο σε μια ανώμαλη κατάσταση εμπνέοντάς του αισθήματα ευαλωτότητας, ταπείνωσης και άγχους».

Όσον αφορά τις επιπτώσεις για την κοινωνία, αυτές θα ήταν οριακές αφού δεν ζήτησε τη γενική αναγνώριση του ουδέτερου φύλου αλλά την αντιμετώπιση της ατομικής του κατάστασης, δηλαδή, να αναγνωριστεί ότι η εγγραφή στην προσωπική του κατάσταση είναι εσφαλμένη και να αντικατασταθεί από εγγραφή που να αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα. Μια τέτοια αναγνώριση θα είχε το πλεονέκτημα για το κράτος της ευκολότερης ταυτοποίησης του.

Το άτομο που προσέφυγε παραδέχεται ότι η αναγνώριση του ουδέτερου φύλου στην προσωπική κατάσταση θα μπορούσε να συνεπάγεται εργασία νομοθετικού συντονισμού, αλλά θεωρεί ότι αυτό δεν θα ήταν σημαντικό, καθώς οι κανόνες περί

φύλου δεν είναι πολυάριθμοι στο γαλλικό δίκαιο και μπορούν, σε ορισμένες περιπτώσεις, να προσαρμοστούν με μια απλή ερμηνεία όπως αυτή των κανόνων αναλογίας και υπαγωγής. Κατά τον ίδιο, το περιθώριο εκτίμησης του κράτους είναι περιορισμένο, δεδομένου ότι το ζήτημα αγγίζει την ουσία της ανθρώπινης ύπαρξης. Αnéφερε ότι πολλές χώρες και διεθνείς οργανισμοί έχουν ήδη αναγνωρίσει την ανάγκη για νομική αναγνώριση μη δυαδικών ταυτοτήτων. Απέρριψε την άποψη της κυβέρνησης ότι η υπόθεση άπτεται ηθικών ζητημάτων, υποστηρίζοντας πως αυτό δεν δικαιολογεί ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας του κράτους.

Επιχειρήματα εναγόμενου κράτους:

Η Κυβέρνηση της Γαλλίας αναγνώρισε ότι το αιτών πρόσωπο έχει παραλλαγές στη σεξουαλική ανάπτυξη, χαρακτηριστικό το οποίο αποδίδεται με τον όρο «intersex», σύμφωνα με τη διατύπωση της Εθνικής Επιτροπής Δεοντολογίας. Παρά ταύτα, υποστήριξε ότι η απόρριψη του αιτήματός του για καταχώριση φύλου ως «intersex» ή «ουδέτερου φύλου» δεν συνιστά παρέμβαση στην ιδιωτική του ζωή, καθώς το αίτημα στρέφεται κατ' ουσίαν κατά της αδράνειας του κράτους και της αδυναμίας του εθνικού νομικού συστήματος να αναγνωρίσει νομικά μια τέτοια ταυτότητα φύλου.

Η Κυβέρνηση πρότεινε την εξέταση της υπόθεσης υπό το πρίσμα των θετικών υποχρεώσεων του Κράτους και υποστήριξε ότι διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτίμησης, λόγω της απουσίας ευρωπαϊκής συναίνεσης επί ζητημάτων που άπτονται ευαίσθητων ηθικών και δεοντολογικών πτυχών. Τόνισε ότι η πλειονότητα των κρατών-μελών της Σύμβασης δεν προβλέπει δυνατότητα καταχώρισης ουδέτερου φύλου ή μη αναγραφής φύλου στην προσωπική κατάσταση.

Η Γαλλία επικαλέστηκε επίσης την ανάγκη διατήρησης δίκαιης ισορροπίας μεταξύ αφενός του ατομικού δικαιώματος του αιτούντος προσώπου για αναγνώριση της ταυτότητας φύλου του και αφετέρου του δημοσίου συμφέροντος, το οποίο περιλαμβάνει την ασφάλεια και τη συνέπεια των μητρώων προσωπικής κατάστασης, την αρχή της αμεταβλητότητας της προσωπικής κατάστασης και τη θεσμική οργάνωση της γαλλικής έννομης τάξης, η οποία βασίζεται στον δυϊσμό των φύλων.

Επιπλέον, επεσήμανε ότι το φύλο, όπως και άλλα στοιχεία της προσωπικής κατάστασης (όνομα, ημερομηνία και τόπος γέννησης), εξυπηρετεί σκοπούς κοινωνικής και νομικής ταυτοποίησης, και έχει έννομες συνέπειες, ιδίως στον τομέα του

οικογενειακού δικαίου και της τεκνογονίας.

Σε επικουρικό επίπεδο, η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία θεωρηθεί πως η άρνηση συνιστά παρέμβαση στο δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, αυτή προβλέπεται από τον νόμο, καθώς η εσωτερική έννομη τάξη αναγνωρίζει αποκλειστικά δύο φύλα. Επικαλέστηκε, δε, τη σχετική διοικητική εγκύκλιο του 2011, καθώς και τη νομολογία του Ακυρωτικού Δικαστηρίου, η οποία επιβεβαιώνει ότι το γαλλικό δίκαιο δεν επιτρέπει την καταγραφή φύλου πέραν του «άνδρας» ή «γυναίκα» στην προσωπική κατάσταση.

Τέλος, η Κυβέρνηση θεώρησε ότι η επίμαχη παρέμβαση εξυπηρετεί θεμιτό σκοπό, ήτοι την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων, δεδομένου ότι η προσωπική κατάσταση αποτελεί εργαλείο νομικής και κοινωνικής ταυτοποίησης και έχει καθοριστικό ρόλο σε πλήθος νομικών σχέσεων. Εν κατακλείδι, υποστήριξε ότι τα εθνικά δικαστήρια προέβησαν σε ενδελεχή στάθμιση μεταξύ των αντικρουόμενων συμφερόντων, επιτυγχάνοντας δίκαιη ισορροπία μεταξύ της ανάγκης συνέπειας του συστήματος προσωπικής κατάστασης και του δικαιώματος του αιτούντος στον σεβασμό της ταυτότητας φύλου του και της ιδιωτικής του ζωής.

Απόφαση ΕΔΔΑ

Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η ταυτότητα φύλου αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της προσωπικής ταυτότητας και ότι η απόκλιση μεταξύ της βιολογικής και νομικής ταυτότητας του προσφεύγοντος του προκαλεί ψυχική οδύνη. Ωστόσο, έκρινε ότι οι γαλλικές αρχές στάθμισαν επαρκώς το γενικό συμφέρον με τα ατομικά δικαιώματα του προσφεύγοντος, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη διατήρησης της συνέπειας και αξιοπιστίας των ληξιαρχικών εγγράφων και της κοινωνικής και νομικής οργάνωσης της Γαλλίας.

Το Δικαστήριο σημείωσε ότι η αναγνώριση μιας «ουδέτερης» ή «διαφυλικής» ταυτότητας θα είχε ευρύτερες επιπτώσεις στο γαλλικό νομικό σύστημα, το οποίο βασίζεται σε δυαδικό σύστημα φύλου, και ότι τέτοιες αλλαγές θα απαιτούσαν νομοθετικές τροποποιήσεις. Επιπλέον, έλαβε υπόψη την έλλειψη ευρωπαϊκής συναίνεσης σε αυτό το ζήτημα και έκρινε ότι τα κράτη μέλη έχουν ευρύ περιθώριο εκτίμησης (margin of appreciation) ως προς την ταχύτητα και την έκταση με την οποία θα ανταποκριθούν στην αναγνώριση διαφυλικού φύλου .

Συνεπώς, το Δικαστήριο, με ψήφους έξι έναντι μίας, έκρινε ότι η Γαλλία δεν παρέβη την υποχρέωσή της να εξασφαλίσει αποτελεσματικό σεβασμό της ιδιωτικής ζωής του προσφεύγοντος και ότι δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 8 της Σύμβασης. Κατα το σκεπτικό της Δικαστή που διαφώνησε με την πλειοψηφία του δικαστηρίου, η προσέγγιση του κράτους παραβλέπει την ανθρώπινη διάσταση και εξαναγκάζει το άτομο να προσαρμοστεί σε ένα αυστηρά δυαδικό νομικό σύστημα φύλου (άνδρας ή γυναίκα), αγνοώντας τόσο τη βιολογική πραγματικότητα όσο και την ψυχική του ταυτότητα. Η Δικαστής θεωρεί ότι αυτή την κρατική επιβολή σοβαρή παραβίαση της ιδιωτικής ζωής. Με άλλο λόγια, η κρατική απαίτηση να προσδιοριστεί κανείς ως άνδρας ή γυναίκα, αποτελεί περιττή και επώδυνη παρέμβαση στην προσωπική ζωή. Η υποχρεωτική δυαδικότητα φύλου δεν σέβεται την πραγματικότητα κάποιων ανθρώπων, και η άρνηση αναγνώρισης της ουδέτερης ταυτότητας συνιστά, κατά τη γνώμη της, παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Νομικές και πολιτικές επιπτώσεις

Η απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση Υ κατά Γαλλίας ενισχύει την ευχέρεια εκτίμησης των κρατών μελών σε σχέση με την αναγνώριση ενός ουδέτερου ή διαφυλικού φύλου, χωρίς να επιβάλει νομική αλλαγή, αλλά και χωρίς να αποκλείει τη δυνατότητα μελλοντικής αναθεώρησης του νομικού καθεστώτος για τα διαφυλικά άτομα.

Κατά την ανάλυση των επιπτώσεων της απόφασης, είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη ότι τα ίντερσεξ άτομα γεννιούνται με φυσικά χαρακτηριστικά φύλου που δεν αντιστοιχούν στους ιατρικούς ή κοινωνικούς κανόνες που σχετίζονται με το γυναικείο ή το ανδρικό σώμα. Επίσης, ορισμένα ίντερσεξ άτομα δεν ταυτίζονται με το φύλο που τους αποδίδεται ιατρικά κατά τη γέννηση. Ακόμα και σήμερα, σε πολλές χώρες γίνονται χειρουργικές επεμβάσεις σε νεογέννητα έτσι ώστε να ταυτίζεται η σωματική διάπλαση τους με εκείνη ενός εκ των δυο φύλων ενώ έχουν γεννηθεί και με τα δύο.

Σημειώνεται ότι γύρω στο 1,7% του παγκόσμιου πληθυσμού αντιστοιχεί σε intersex άτομα. Οι διακρίσεις και οι καταπατήσεις των δικαιωμάτων τους, υφίστανται λόγω του μη εδραιωμένου διακαιώματός τους καθώς δεν υπάρχει ευρωπαϊκή συναίνεση ή αντίστοιχη καταδικαστική κρίση του ΕΔΔΑ. Συνεπώς, τα ίντερσεξ άτομα θα συνεχίσουν να είναι υποκείμενα διακριτικής και κακοποιητικής μεταχείρισης αφού η Ευρωπαϊκή κοινωνία δεν είναι ώριμη ακόμα έτσι ώστε να στραφεί από μόνη της προς

μια τάση αναγνώρισης των δικαιωμάτων των ίντερσεξ ατόμων. Ο νόμος όμως χρειάζεται να έχει πλεονάζουσα ωριμότητα συγκριτικά με την κοινωνία που καλείται να υπηρετήσει.